

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 537/2021-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [redacted]

[redacted], zastúpených JUDr. Vladimírom Herichom, PhD., advokátom, Dončova 1447/13, Ružomberok, proti uzneseniu Okresného súdu Galanta č. k. 22 D 129/2020 z 1. júla 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. septembra 2021 domáhajú vyslovenia porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) č. k. 22D 129/2020 z 1. júla 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhujú napadnuté uznesenie okresného súdu zrušiť a vrátiť mu vec na ďalšie konanie. Domáhajú sa i náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia podali na okresnom súde 21. septembra 2020 návrh na začatie konania o dedičstve po poručiteľovi [redacted] týkajúci sa nehnuteľnosti – ornej pôdy bližšie špecifikovanej v návrhu, ležiacej v katastrálnom území [redacted] okres [redacted]

3. Notár JUDr. Fedor Klimo ako súdny komisár uznesením č. k. 22 D 129/2020 z 28. januára 2021 (ďalej len „uznesenie súdneho komisára“) konanie o dedičstve zastavil a notárovi ako súdnemu komisárovi určil odmenu v sume 22,80 eur. Sťažovatelia podali proti uzneseniu súdneho komisára odvolanie, o ktorom rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že ho potvrdil a účastníkom nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podali sťažovatelia túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú, že okresný súd sa primárne zamerlal na skutočnosť, že poručiteľ zomrel v čase, keď už v členských štátoch Európskej únie, teda aj v Slovenskej republike platilo Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (ďalej len „nariadenie o dedičských konaniach“). Okresný súd podľa názoru sťažovateľov nezohľadnil, že v prípade, ak by takúto dedičskú vec rozhodol súd cudzieho členského štátu, jeho rozhodnutie by nebolo podkladom pre zápis vlastníckeho práva do Katastra nehnuteľností Slovenskej republiky (ďalej len „kataster“).

5. Sťažovatelia zastávajú názor, že v ich prípade nie je možné použiť nariadenie o dedičských konaniach, keďže nehnuteľnosti, ktoré mali byť v dedičskom konaní prejednané a nachádzajú sa na území Slovenskej republiky, mal prejednať príslušný slovenský súd.

6. Napadnuté uznesenie okresného súdu považujú sťažovatelia za arbitrárne, nespravodlivé a neudržateľné. Okresný súd podľa sťažovateľov porušil ich právo prejednať a rozhodnúť ich právnu vec pred súdom Slovenskej republiky, v dôsledku čoho došlo i k odopretiu práva sťažovateľov vlastniť majetok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Predmetom ústavnej sťažnosti je porušenie základných práv sťažovateľov zaručených v čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

8. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť

(m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

9. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02).

10. Výklad a aplikácia právnych predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

11. Z postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

12. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že hoci sa sťažovatelia domáhajú zrušenia celého uznesenia okresného súdu, ich argumentácia smeruje výhradne proti I. výroku napadnutého uznesenia, preto ústavný súd podrobil svojmu prieskumu len túto jeho časť.

13. Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie okresného súdu v zmysle argumentácie sťažovateľov uplatnenej v ústavnej sťažnosti a dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

14. Bez potreby bližšej citácie z odôvodnenia napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že okresný súd správne poukázal na ustanovenie čl. 7 ods. 2 ústavy a na prednosť právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie pred zákonmi Slovenskej republiky, pričom

správne vyhodnotil i charakter Nariadenia EÚ (vo všeobecnosti) ako priamo záväznej normy aplikovateľnej v členských štátoch bez potreby jej ďalšej implementácie.

15. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia vychádzal z ustanovení nariadenia o dedičských konaniach, podľa ktorých sa toto nariadenie vzťahuje na dedenie po osobách, ktoré zomreli 17. augusta 2015 alebo neskôr, právomoc konať vo veci celého dedičstva majú súdy členského štátu, v ktorom mal zosnulý obvyklý pobyt v čase smrti (všeobecná právomoc), pričom ak sa začalo konanie na súde členského štátu v dedičskej veci, v ktorej nemá podľa tohto nariadenia právomoc konať, súd bez návrhu vyhlási, že nemá právomoc.

16. V posudzovanej veci bolo nesporné, že poručiteľ zomrel po 17. auguste 2015 a tiež že jeho obvyklý pobyt v čase smrti bol na území Českej republiky, preto okresný súd zastáva názor, že všeobecnú právomoc prejednať dedičskú vec má Česká republika bez ohľadu na to, na území ktorého členského štátu leží nehnuteľný majetok poručiteľa. Okresný súd uvádza, že v zmysle čl. 1, 4 a 83 nariadenia mal príslušný český súd, ktorý viedol dedičské konanie, nehnuteľný majetok poručiteľa ležiaci na území Slovenskej republiky zahrnúť do aktív dedičstva a prejednať ho v pôvodnom dedičskom konaní. V súvislosti s rozhodnutím Najvyššieho súdu Českej republiky, na ktoré sa sťažovatelia odvolávajú, okresný súd uviedol, že ho nemožno použiť na posudzovaný prípad, pretože ide o poručiteľa, ktorý zomrel pred nadobudnutím účinnosti nariadenia o dedičských konaniach.

17. Vo vzťahu k námietke sťažovateľov, že rozhodnutie súdu cudzieho členského štátu by nebolo podkladom na zápis vlastníckeho práva do katastra, okresný súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia uvádza:

„Z rozsahu pôsobnosti Nariadenia EU je vylúčený zápis práv k nehnuteľnostiam alebo hnutelným veciam do registra vrátane právnych náležitostí takéhoto zápisu a účinky zápisu alebo opomenutia zápisu takýchto práv do registra. Odôvodnenie ustanovenia článku 18 Preambuly Nariadenia EU v tejto súvislosti spresňuje, že právny poriadok členského štátu, v ktorom sa register vedie (v prípade nehnuteľného majetku lex rei sitae), určí zákonné podmienky a spôsob vykonania zápisu (vecného práva). Navyše podľa odôvodnenia ustanovenia článku 19 Preambuly tohto nariadenia, ak si nadobudnutie práva na nehnuteľný majetok podľa právneho poriadku členského štátu, v ktorom sa register vedie, vyžaduje zápis do registra s cieľom zabezpečiť účinok erga omnes alebo s cieľom chrániť právne transakcie, mal by sa moment takéhoto nadobudnutia práva riadiť právnym poriadkom tohto členského štátu. Nariadenie EU v zmysle vyššie uvedeného nechalo plne v kompetencie orgánov členských štátov, ktoré register takýchto práv vedú, aké zákonné podmienky určia pre vykonanie zápisu práv k hnutelným či nehnuteľným veciam. Navyše treba dodať, že Nariadenie EU stanovuje zavedenie osvedčenia, ktoré má umožniť každému dedičovi, či osobe, ktorá má právo uvedené v tomto osvedčení, aby v inom členskom štáte preukázal svoje postavenie a svoje práva, predovšetkým pridelenie konkrétneho majetku dedičovi spomenutému v uvedenom osvedčení. Podľa ustanovenia článku 69 ods. 1 tohto nariadenia má osvedčenie účinky vo všetkých členských štátoch bez potreby osobitného konania. Odsek 2 tohto článku upravuje, že o osobe,

ktorá je v osvedčení uvedená ako dedič, platí domnienka, že má postavenie a práva uvedené v tomto osvedčení, pričom tieto práva podliehajú výlučne podmienkam a/alebo obmedzeniam uvedeným v uvedenom osvedčení. Podľa odseku 5 tohto článku osvedčenie predstavuje platný doklad na zápis práva k majetku, ktorý je predmetom dedičstva, do príslušného registra členského štátu bez toho, aby bol dotknutý článok 1 ods. 2 písm. k) a l). Na základe uvedeného odvolatelia nesprávne argumentujú ustanoveniami Nariadenia EÚ, kedy tvrdia, že absolútnou prekážkou prejednávania majetku českým súdom je vylúčená pôsobnosť Nariadenia EÚ vo veciach zápisu práv k nehnuteľnostiam, nakoľko zápis práv k nehnuteľnostiam a účinky takéhoto zápisu predstavujú ďalšie konanie (katastrálne konanie) a nie sú súčasťou dedičského konania. Dedenie majetku poručiť sa spravuje Nariadením EÚ a zákonné podmienky zápisu práv k zdedenému majetku určia v zmysle vyššie uvedeného členského štátu, ktoré registre (do ktorého sa zapisujú práva k majetku) vedú. S poukazom na uvedené skutočnosti nemohol notár inak rozhodnúť, než konanie o dedičstve zastaviť, preto súd uvedené uznesenie o zastavení konania o dedičstve ako vecne správne potvrdil.“

18. Vo vzťahu k námietke sťažovateľov týkajúcej sa náhrady trov konania okresný súd uviedol, že podľa § 50 ods. 3 Civilného mimosporového poriadku ak sa dodatočné konanie zastavilo, platí odmenu notára a jeho hotové výdavky navrhovateľ, bez ohľadu na dôvod zastavenia konania, preto i v tejto časti napadnuté uznesenie súdneho komisára potvrdil ako vecne správne.

19. Po preskúmaní napadnutého uznesenia dospel ústavný súd k záveru, že v jeho odôvodnení okresný súd zrozumiteľným a dostatočným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k potvrdeniu uznesenia súdneho komisára v dodatočnom dedičskom konaní. Odôvodnenie napadnutého uznesenia jasne uvádza, aké právne normy a z akých dôvodov aplikoval a ako ich interpretoval, pričom ústavný súd dospel k presvedčeniu, že nevybočuje z aplikačnej praxe všeobecných súdov a je ústavne udržateľné. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnym názorom okresného súdu nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o neprávnom právnom posúdení veci a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. Uplatnený spôsob interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení právnych noriem podľa názoru ústavného súdu nemohol neprípustným spôsobom zasiahnuť do základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Ústavný súd považuje argumentáciu okresného súdu za dostatočnú, jasnú a zrozumiteľnú, založenú na právnych záveroch, ktoré majú oporu v záväznom akte EÚ, resp. nepopierajú podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení nariadenia o dedičských konaniach a Civilného mimosporového poriadku.

21. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu a označeným základným právom podľa ústavy, ako aj právom podľa dohovoru, ktorých porušenie sťažovatelia namietajú, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd

preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

22. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05, alebo IV. ÚS 326/07).

23. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, odmietol pri predbežnom prerokovaní aj túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. novembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu